

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОБЛЕМ НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ І РОЗВИТКУ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ ТА СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

УДК 37.01.81.7.01

DOI: 10.31652/2412-1142-2024-71-82-90

Кривошея Тетяна Михайлівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0003-3598-3724
krivosheja.tatiana@gmail.com

Колеснік Катерина Анатоліївна

доктор філософії, доцент кафедри дошкільної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0001-8928-4377
katrinkolesnik1@gmail.com

Карук Інна Василівна

доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0001-9626-9589
karuk.i@ukr.net

Похила Світлана Сергіївна

асистент кафедри дошкільної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0009-0009-5866-1040
pokhila1998@gmail.com

МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ КАРТИНИ: ІНТЕГРАЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ТА ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТЕЙ

Анотація. У статті розкрито особливості мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку засобами художньої картини. Звернено увагу на проблеми інтеграції мовленнєвої та образотворчої діяльності старших дошкільників. З'ясовано, що серед численних методологічних підходів усе більшої популярності набирає інтегрований підхід до організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. У статті описано адаптовану методику підготовки до самостійного складання тексту на основі картини за адаптованою методикою проф. І. Лапшиної. Підготовку до самостійного складання розповіді поділяють на 8 кроків: крок 1 – 1-2 дні, крок 2 – 2 дні, кроки 3-7 – по 1 дневі, крок 8 – заняття з розвитку зв'язного мовлення. Така форма роботи з дітьми дошкільного віку сприяє збагаченню словникового запасу, формуванню граматичної правильності мовлення, підвищенню рівня діалогічного й монологічного мовлення, формуванню естетичного смаку та базових якостей особистості. З метою розвитку мовленнєвої творчості дітей дошкільного віку засобами художньої картини авторами запропоновано використовувати різні ігрові прийоми, а саме: «Бінокль», «Телескоп», «Полювання за частинами», «Нишпорки», «Шукаю друзів», «Машина часу», «Рамка», входження в картину, складання загадок та ін. У статті описано дитячі

оказіоналізми та виокремлено їхні види, зокрема: оказіоналізми, які вказують на збільшення певного поняття, явища, об'єкта, істоти тощо; оказіоналізми, які вказують на зменшення поняття, явища, об'єкта, істоти тощо; оказіоналізми, які позбавлені змісту звукових комплексів. Також у статті зацентовано на тому, що інтеграція мовленнєвої та образотворчої діяльності є запорукою ефективного формування компетентності дітей дошкільного віку.

Ключові слова: діти дошкільного віку, мовлення, мовленнєвий розвиток, розповідь за картиною, інтеграція, мовленнєва діяльність, образотворча діяльність.

1. ВСТУП

Мовлення виступає основним інструментом, завдяки якому дитина дошкільного віку може взаємодіяти з навколишнім середовищем, виражати думки, обмінюватися інформацією, практично користуватися мовними засобами в конкретній ситуації. Актуальність цього визначають пріоритетними напрямками Національної доктрини розвитку освіти в Україні в ХХІ столітті (2002), Законів України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2001), Базовому компоненті дошкільної освіти (2021). Усі ці документи спрямовані на модернізацію дошкільної освіти, оновлення змісту навчання, удосконалення форм, методів, прийомів і технологій навчання української мови.

Упродовж різнобічного спілкування дитина пізнає цілісність і розмаїття природного, предметного й соціального світів, формує та розкриває власний внутрішній світ, засвоює культурні цінності та є активним учасником узаємодії.

Постановка проблеми. Аналізуючи передовий педагогічний досвід, ми з'ясували, що в закладі дошкільної освіти робота над складанням розповіді за картиною є обмеженою. Це можна пояснити різними чинниками, зважаючи на те, що вихователі не мають достатньої підготовки щодо впровадження інтегрованого підходу до освітнього процесу з дітьми дошкільного віку. Складовою кожного заняття має стати робота над правильною вимовою всіх звуків української мови, чіткістю й виразністю усного мовлення, відчуттям змісту й краси слова та картини, збагаченням словникового запасу дітей.

Важливо враховувати вікові особливості дошкільників та рівень їхньої готовності до спілкування та взаємодії. Дитина дошкільного віку має нестійку увагу, мимовільну пам'ять, часто відволікається. Під час роботи над картиною дошкільник набуває мовленнєвого та комунікативного досвіду, опановує практичними навичками, тобто має можливість безпосереднього спілкування з усіма учасниками освітнього процесу, що для дітей цього віку є вкрай необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед численних методологічних підходів усе більшої популярності набирає інтегрований підхід, що сприяє організації освітнього процесу (В. Андрущенко, І. Зязюн, М. Масол, О. Савченко та ін.), стрижнем якого є інтеграція. Науковиця К. Крутій визначає інтеграцію в дошкільній освіті як природний процес, що передбачає взаємозв'язок і взаємопроникнення освітніх напрямів або ж окремих їхніх елементів, спрямований на гармонійний усебічний розвиток дітей дошкільного віку [7, с. 3].

Проблема інтеграції мовленнєвої та образотворчої діяльності перебуває в полі зору провідних науковців та широко розкрита в наукових працях психологічного, педагогічного та мистецтвознавчого спрямування. Проблемами мовленнєвої діяльності займаються такі науковці: О. Білан, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Лапшина, Л. Калмикова, К. Крутій, Т. Піроженко та ін.; образотворчої діяльності – Л. Дабіжа, Г. Кавиліна, В. Котляр, О. Поліщук, Л. Старовойт та ін.

Психологи В. Луценко й М. Ярошевський вивчають проблеми розвитку образотворчої активності та її взаємозв'язок із мовленням у дітей дошкільного віку, роль образотворчого мислення упродовж розвитку комунікативних навичок дітей.

Методисти А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик, І. Лапшина вивчають можливість використання художніх картин для стимуляції розвитку зв'язного мовлення дітей. У працях

Н. Гавриш обґрунтовано можливість формування художньо-мовленнєвої компетентності дошкільників за умов цілеспрямованого й систематичного керівництва художньо-мовленнєвою діяльністю дітей.

Метою статті є розкриття змісту та особливостей мовленнєво-творчої діяльності дітей дошкільного віку з використанням творів образотворчого мистецтва різних жанрів.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

XXI століття характеризують безмежним потенціалом постіндустріального суспільства та формуванням ноосферної освіти, яка базується на багатих традиціях української та світової педагогіки, психології та культури. Динамічність соціальних процесів, підвищення активності та зміни ціннісних орієнтирів людей, і суспільства загалом, вимагають нових підходів до освіти підростаючого покоління.

Одним із найважливіших шляхів удосконалення теорії та практики освітнього процесу є філософське осмислення досвіду, що розширює педагогічну предметність, забезпечує освіті методологічну оснащеність, наповнює освітній процес новим змістом.

Методисти А. Богуш, Н. Котик, І. Лапшина визначають різні способи інтеграції образотворчої та мовленнєвої діяльності: «словесне малювання»: вихователь показує дошкільникам приклад художнього опису різних явищ навколишнього світу, предметів та об'єктів довкілля через сприймання поетичного тексту та пейзажної лірики; «коментар зображеного»: вихователь стимулює дошкільників говорити про свої художні враження, переживання та висловлювати думки, які знайшли відображення в малюнках, картинах або репродукціях, вибраних дітьми; «мовленнєва креативність (експериментування)»: створення дитиною суб'єктивного нового мовленнєвого продукту (слова, словосполучення, фрази).

У процесі малювання діти супроводжують зображувальні дії активним мовленням, доповнюючи те, що не може в силу технічних причин бути зображене на аркуші, стимулюють свої дії, розгортають ідеї. Підсилює цей процес дослідницько-експериментальна діяльність, яка викликає в дошкільників подив, захоплення та ініціативу [4].

Для мовленнєво-творчої діяльності дошкільників використовують твори образотворчого мистецтва різних жанрів: пейзажі, портрети, натюрморти.

Робота над картиною проводиться на всіх заняттях щодо режиму закладу дошкільної освіти відповідно до освітніх напрямів Базового компоненту дошкільної освіти (дитина в природному довкіллі, мовлення дитини, гра дитини, дитина в сенсорно-пізнавальному просторі, дитина у світі мистецтва). Картина має висіти у групі протягом двох тижнів на видному місці. Діти збирають відомості про картину, художника, граються на її основі в різні дидактичні ігри.

Проф. І. Лапшина запропонувала адаптовану методику підготовки до самостійного складання тексту на основі картини. Підготовка до самостійного складання розповіді поділяється на 8 кроків: крок 1 – 1-2 дні, крок 2 – 2 дні, кроки 3-7 – по 1 дневі, крок 8 – заняття з розвитку зв'язного мовлення.

Крок 1. Виділення об'єктів, зображених на картині. Метою є навчання дітей називати всі зображені об'єкти на картині; розвиток розумових дій дроблення, моделювання та групування [9, с. 240]. Складання розповіді за картиною починається з виділення зображених на ній об'єктів: максимально детально з виділенням усіх об'єктів та їхніх деталей; з виділенням основних і другорядних об'єктів без деталізації; недетально з виділенням тільки основних об'єктів.

Виділені об'єкти на картині можуть бути репрезентовані за допомогою схем, кольорових позначень, картинок тощо. Групування об'єктів відбувається відповідно до їхніх загальних або конкретних характеристик: функція, форма, колір, місцезнаходження, стан, а також приналежність до живої або неживої природи та ін. Для того, щоб діти виділяли й називали об'єкти на картині, використовують різноманітні дидактичні ігри: «Підзорна труба», «Бінокль», «Телескоп», «Аукціон», «Полювання за частинами», «Хто найуважніший?», «Знайди друзів».

Дитячі okazіоналізми посідають одне з основних місць у «просторі дитячого мовленнєвого креативу», саме на їхньому прикладі наочно видно, як дитина сама конструює власну мовну систему, словотворчі інновації. Дитяча okazіональна лексика вирізняється експресивністю, творчістю та інноваційністю.

Мовленнєву креативність ми розглядаємо як створення дитиною суб'єктивного нового мовленнєвого продукту (слова, словосполучення, фрази). Можна стверджувати, що мовлення дітей насичене унікальними словами, які не існують у нормативній лексиці та створенні самостійно малюками.

Виділяють такі види дитячих okazіоналізмів:

1. Okazіоналізми, які вказують на збільшення певного поняття, явища, об'єкта, істоти тощо. Наприклад, *квітуха* (велика квітка), *вітряга* (сильний вітер), тощо. Тобто діти, залишаючи корінь слова, додавали суфікси та закінчення, утворюючи власні слова.

2. Okazіоналізми, які вказують на зменшення поняття, явища, об'єкта, істоти тощо. Наприклад, слова дітей: *ціпа дівуся* (дівчинка), *кицюся* (кішка) тощо. Проаналізувавши слова, стає зрозумілим те, що більшість слів, які утворили діти, є новими авторськими лексемами okazіонального типу.

3. Okazіоналізми, які позбавлені змісту звукових комплексів, лише за формою нагадують слова, що з'являються тоді, коли дитина пропонує певний звуковий комплекс як новотвір, уважаючи, що цей комплекс містить деяку семантику, обумовлену фонетичними значеннями звуків. Наприклад, *гагята* (гуси), *кукурікалка* (півень), *м'явкалка* (кішка) тощо.

Отже, дитина є творцем свого мовлення, трансформуючи різні поняття, створюючи інновації, продукуючи нові семантичні одиниці. Схильність дошкільників до трансформацій є дитячим експериментуванням, що свідчить про високий рівень перебігу розумових процесів. Основна мета цього кроку – навчити дітей називати всі зображувані об'єкти на картині; розвивати розумові дії дроблення, моделювання, групування.

Крок 2. Установлення взаємозв'язків між об'єктами на картині. Метою є вправлення дітей щодо вміння встановлювати й пояснювати взаємозв'язки між об'єктами на фізичному, емоційному, генетичному рівнях [9, с. 242].

Для складання структурованої розповіді важливо навчити дошкільників розпізнавати та встановлювати різноманітні зв'язки між об'єктами, які вони бачать на картині. З цією метою по чергово вибирають пари предметів (схематично зображених на моделі картини) й пояснюють їхніми можливі взаємодії на рівні: *фізичного зв'язку* (ростуть над ..., літають над ..., заліз під ...); *емоційного зв'язку* (сумує за ..., мріє про ..., милується ..., піклується про... та ін.); *родинного зв'язку* (сестра – брат, мати – діти та ін.). Основним завданням на цьому кроці є розгадування таємниці: як об'єкти пов'язані між собою.

Наведемо приклади дидактичних ігор, які можна використовувати на цьому кроці: «Нишпорки», «Шерлок Холмс розслідує», «Детективи», «Шукаю друзів», «Шукаю ворогів», «Хтось втрачає, хтось знаходить, і що з цього виходить».

Отже, на цьому кроці педагог учить дітей складати короткі тексти-міркування за планом: обрати пару з об'єктів; пояснити їхню взаємодію та її причини; зробити висновок-доказ результатів взаємодії.

Крок 3. Опис на основі можливого сприйняття об'єктів різними органами чуттів. Метою є навчання дітей складати тексти-описи на основі можливого сприйняття картини різними органами чуттів [9, с. 244].

Вивчення за допомогою органів слуху та нюху дозволяють дітям уявити звуки та запахи об'єктів як зображених на картині, так і уявних. Ці ознаки можуть мати протилежні значення: приємні / неприємні; корисні / небезпечні, різкі / слабкі; змішані / однорідні та ін.

Наприклад, за допомогою органу нюху можна визначити на картині об'єкти, які мають запах (*Тут пахне ...*). Органи дотику дають тактильні відчуття про матеріал, форму, кількість (*Коли я торкаюся руками, ...*). За допомогою органу зору можна уточнити попередні ознаки – просторове розміщення предмета, колір і розмір. До розповіді вводять можливі діалоги між об'єктами та їхні внутрішні думки, оцінні судження від імені героїв картини.

Форма організації роботи на цьому кроці або колективна, або групова. Отже, діти дошкільного віку виявляють ініціативу спілкуючись, звертаються до співрозмовника з різними запитаннями, будують діалог/полілог на запропоновану тему, використовуючи звертання, вставні слова, ввічливі слова, дотримуються мовленнєвого етикету [2].

Крок 4. Складання загадок і метафор за змістом картини (робота в малих групах). Метою є вправлення дошкільників в умінні складати загадки про об'єкти картини, використовуючи відомі моделі [9, с. 245].

Алгоритм складання загадок за ознаками або за діями:

1. Обрати об'єкт.
2. Три ознаки або три дії
3. Вставити слова-зв'язки «але не», як.
4. Прочитати загадку.

Наведемо приклад загадки за ознаками про кішку:

Руда, але не лисиця.

Прудка, але не білка

М'якенька, але не кролик.

Наведемо приклад загадки за діями про кішку:

Спить, а не ведмідь.

Полює, а не тигр.

Умивається, але не кролик.

Проте педагогам варто пам'ятати, що перед тим, як складати з дітьми загадки, необхідно їх навчити створювати порівняння. Отже, наприкінці четвертого кроку діти мають збалансований запас слів, що дає змогу добирати найбільш точні слова відповідно до ситуації мовлення. У словнику є слова всіх частин мови, синоніми, антоніми, епітети та метафори.

Крок 5. Перетворення об'єктів у часі. Метою є вправлення дітей в умінні перетворюватися, змінювати свій настрій у часі [9, с. 247]. Діти дошкільного віку оволодівають уміннями будувати висловлювання, застосовують словесну творчість.

Наведемо приклад вправи «Машина часу»: *чарівник переносить дітей в інший часовий простір (зима/весна/літо/осінь). Необхідно уявити, як змінилося б зображення на картині (як будуть одягнені діти; які будуть листочки на деревах; чим харчуватимуться птахи тощо).*

Отже, на цьому кроці відбувається інтеграція емоційного та пізнавального інтересу в процесі спілкування, активізація творчої ініціативи дітей, збагачуються уявлення, удосконалюються естетичні здібності [1].

Крок 6. Складання розповіді відповідно до різних точок зору. Метою є навчання дошкільників складати творчі розповіді від імені першої особи; узагальнення знань про ознаки прояву різних емоційних станів та причини їх змін [9, с. 245]. Щоб навчити дітей складати творчі розповіді від імені першої особи, потрібно уточнити знання дітей: про різні емоційні стани й настрої (сумний – радісний, голодний – ситий, спокійний – бентежний); про різні риси характеру (добрий – злий, лінивий – працьовитий).

На цьому етапі варто використовувати такі прийоми: «Я-образ», «Входження в картину»). Наведемо приклад дидактичної гри «Я-образ» на визначення емоційного стану. Необхідно описати зображене на картині від імені «Я-образу» з певною емоційною характеристикою:

«Я – щаслива годівничка. Мені подобається милуватися птахами, які завжди поруч. Мене змайструвала подруга Оленка, яка доглядає за мною та частує моїх друзів».

Ще один ігровий прийом, який можна використати на цьому кроці – «Входження в картину». Наведемо приклад полілогу «Розмова трьох гусок».

Одного сонячного ранку на галявину прийшли три подружки-гуски. Одна з них пильно дивиться на дівчинку й раптом каже:

- Ой, подруго, дивись, яка гарна дівчинка!
- Так-так, а сукня, яка в неї. Ти хотіла б собі таку?
- Ні, тому що я люблю короткі.
- Дівчатка, про що ви говорите? Полюбуйтеся краще природою.
- Ой, подруго, ти як завжди ... квіти, куці й дерева. А тут такі гарні діти. Про що вони розмовляють?
- Я думаю, що про щось веселе. Адже хлопчик посміхається.
- Вони друзі?
- Думаю, що так. Тому що вони щодня приходять на галявину.
- Шкода, що ми не розуміємо їхню мову.
- Ми можемо лише милуватися...

Завдяки цим прийомам дошкільники навчаються підтримувати розпочату розмову в різних ситуаціях спілкування, відповідати на запитання співрозмовника й звертатися із запитаннями, уживати мовні та немовні засоби спілкування. Виконання творчих завдань, складання віртуальних діалогів доповнює розповіді дітей цікавими подробицями та оригінальними сюжетними лініями.

Крок 7. Словесне малювання. Метою є розвиток зорового й слухового сприймання; вправлення дітей у складанні емоційної розповіді за поданим початком; створення висловлювання за опорною лексикою [9, с. 245].

На цьому кроці проводять групову роботу, об'єднуючи дітей по 4-6 осіб. Варто використовувати гру «Рамка», яка є підсумком усіх шести кроків, які були розглянуті. Ігровий задум цієї гри полягає в розв'язанні мовленнєвих завдань щодо розвитку монологічного мовлення й закріплення навичок виразного інтонування висловлювання. Під час гри перша дитина бере в руки уявну рамку й складає перше речення за змістом картини, а потім передає її наступній дитині, яка продовжує розповідь.

Наприклад: *«Ось рамка. Це полотно. На ньому я малюю розлогий куш. По центру я малюю щасливу, усміхнену дівчинку в рожевій сукні та веселого хлопчика. Біля розлогого куща малюю три веселих гуски, біля яких стоїть дерев'яна годівничка. Під кущем бувають чудові й різнобарвні квіти. По зеленій траві крадеться руда, пухнаста кішка».*

Отже, у дітей розвивають монологічне мовлення, пізнавальну й мовленнєву активність, словесну творчість, діти навчаються міркувати вголос, складати розповіді.

Крок 8. Заняття з розвитку зв'язного мовлення. Прощання з картиною. Дошкільникам пропонують зробити подарунок картині: намалювати картину; зробити з природніх матеріалів об'єкт з картини; зробити аплікацію тощо. За всіма виконаними завданнями діти складають висловлювання за змістом картини.

Наведемо приклад виготовлення подарунка для картини з кольорового паперу.

Для цього потрібно:

1. Аркуш будь-якого кольорового паперу для пелюсток та один аркуш зеленого паперу для листків.
2. Дерев'яна паличка від морозива.
3. Клей, ножиці (рис.1).

Рис.1. Матеріали для виготовлення квітки

1 етап. Необхідно вирізати з кольорового паперу чотири пелюстки у вигляді сердечка (рис.2).

Рис. 2. Виготовлення квітки

2 етап. Із зеленого паперу потрібно вирізати два листочки у вигляді менших сердечок.

3 етап: Приклеїти пелюстки та листки до дерев'яної палички (рис.3).

4 етап: Зафарбувати фломастером серединку квітки (рис.3).

Рис. 3. Подарунок для картини «Квітка»

На цьому кроці відбувається інтеграція різних освітніх напрямів (мовлення та мистецтва), які підсилюють дитячим експериментуванням. Такий інтегрований підхід до організації змісту та процесу дошкільної освіти забезпечує формування цілісної реалістичної картини світу дитини. Основними характеристиками інтегрованого освітнього процесу виступають: радісне проживання подій, смислове наповнення та активне залучення дітей до такого процесу.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Ефективність організації роботи над картиною залежить від готовності вихователів до реалізації завдань цього напрямку. Цей процес передбачає усвідомлення дітьми дошкільного віку того, що завдяки образотворчій діяльності та мовленнєвій розвивають усі необхідні життєві навички; активне зацікавлене ставлення до мовленнєвої творчості та бажання висловлювати свої думки й почуття образно.

Проведене нами дослідження не вичерпує всіх аспектів заявленої проблеми. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в укладанні методичних рекомендацій вихователям щодо інтеграції мовленнєвої та образотворчої діяльності дітей дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Наказ МОН України від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція». Дата звернення: 7 груд. 2023. [Онлайн]. Доступно: <http://surl.li/qjxo>
- [2] Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років (2020). Наук. кер. проєкту В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. у-т ім. Б. Грінченка. Київ: Київ. у-т ім. Б. Грінченка. 440 с.
- [3] Коваль Т.В., Граб О.Д. (2021). Розвиток творчої особистості майбутнього педагога засобами народного музичного мистецтва Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. Запоріжжя: КПУ. Вип. 74. 216 с. Т. 2. С. 211-215.
- [4] Колеснік К.А., Карук І.В. (2021). Реалізація освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтв» у процесі експериментування та групової діяльності дошкільників. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ, Вип. 74. Т. 1. С. 19-23.

- [5] Комарівська Н. О. (2020). Літературна освіта дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в контексті естетичного виховання. Н. О. Комарівська, І. М. Лапшина, Н. Л. Франчук. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія № 61. С. 83-87.
- [6] Кривошея Т. М. (2022). Проблема інтеграції наукового та художнього підходів до освоєння учнями навчального матеріалу. Наукові записки Тернопільського держ. педуніверситету. Серія: Педагогіка. №2. С. 161-165.
- [7] Крутий К. Л. (2018). Інтеграція в дошкільній освіті як інноваційне явище, або що потрібно знати про інтеграцію. Дошкільне виховання. С. 2-7, с. 3.
- [8] Лапшина І. М. (2015). Порівняльні аспекти формування мовної особистості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. І. М. Лапшина, І. І. Козак. Психолінгвістика. Вип. 18(2). С. 33-42.
- [9] Лапшина, І. М., Колесник, К. А. (2018). Основи вітчизняної дошкільної лінгводидактики. Вінниця: ТОВ Ландо ЛТД.
- [10] Похила С. (2019). Роль дитячої прози в мовленнєвому розвитку дитини. Українська дитяча література: здобутки й перспективи розвитку: матеріали І Регіональної студентської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 2 квітня 2019 р.) Упор. Лапшина І. М., Віннічук А. П. Вип. 1. Вінниця: ВДПУ. С. 125-131.

DEVELOPMENT OF SPEECH CREATIVITY OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH ART PICTURES: INTEGRATION OF SPEECH AND PICTURE CREATIVE ACTIVITIES

Kryvosheya Tetiana Mykhailivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
of the Department of Preschool Education
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-3598-3724
krivosheya.tatiana@gmail.com

Kolesnik Kateryna Anatoliivna

Doctor of Philosophy, Ph.D, Associate Professor
of the Department of Preschool Education
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0001-8928-4377
katrinkolesnik1@gmail.com

Karuk Inna Vasylivna

doctor of philosophy, Ph.D, Senior Lecturer
of the Department of Preschool Education
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0001-9626-9589
karuk.i@ukr.net

Pokhyla Svitlana Serhiivna

Assistant of the Department of Primary Education
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0009-0009-5866-1040
pokhyla1998@gmail.com

Abstract. The article reveals the peculiarities of the development of preschool children's speech creativity by means of artistic painting. The authors touch upon the problem of integration of speech and visual activities of senior preschoolers. The researchers believe that among the numerous methodological approaches, an integrated approach to the organisation of the educational process in preschool education is gaining popularity. The article describes an adapted methodology for preparing for independent composing a text based on a picture by I. Lapshyna. Preparation for independent composing of a story is divided into 8 steps: step 1 - 1-2 days, step 2 - 2 days, steps 3-7 - 1 day each, step 8 - classes on the development of coherent speech. This form of work with preschool children helps to enrich vocabulary, form grammatical correctness of speech, improve the level of dialogue and monologue speech, form aesthetic taste and basic personality qualities. Works of fine art of different genres are used for

preschoolers' speech and creative activity: landscapes, portraits, still lifes. In order to develop preschool children's speech creativity by means of artistic paintings, the authors advise using various game techniques, namely: «Binoculars», «Telescope», «Hunting for parts», «Scavengers», «Looking for friends», «Time Machine», «Frame», entering the picture, making riddles, etc. The scientists describe children's occasionalisms and distinguish their types, in particular: occasionalisms that indicate an increase in a certain concept, phenomenon, object, creature, etc.; occasionalisms that indicate a decrease in a concept, phenomenon, object, creature, etc.; occasionalisms that are devoid of the content of sound complexes. The authors of the article emphasise that the integration of speech and visual activities is the key to the effective formation of preschool children's speech competence.

Keywords: preschool children, speech, speech creativity, storytelling by picture, integration, speech activity, visual activity.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity). Nakaz MON Ukrainy vid 12.01.2021 № 33 «Pro zatverdzhennia Bazovoho komponenta doshkilnoi osvity (Derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity) nova redaktsiia». Data zvernennia: 7 hrud. 2023. [Onlain]. Dostupno: <http://surl.li/qjxo>
- [2] Dytna: Osvitnia prohramy dlia ditei vid dvokh do semy rokiv (2020). Nauk. ker. proiektu V.O. Ohneviuk; avt. kol.: H.V. Bieliienka, O.L. Bohinich, V.M. Vertuhina [ta in.]; nauk. red. H.V. Bieliienka; Kyiv. u-t im. B. Hrinchenka. Kyiv: Kyiv. u-t im. B. Hrinchenka. 440 s.
- [3] Koval T.V., Hrab O.D. (2021). Rozvytok tvorchoi osobystosti maibutnoho pedahoha zasobamy narodnoho muzychnoho mystetstva Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh: zb. nauk. pr. Zaporizhzhia: KPU. Vyp. 74. 216 s. T. 2. S. 211-215.
- [4] Kolesnik K.A., Karuk I.V. (2021). Realizatsiia osvitnoho napriamu «Dytyna u sviti mystetstv» u protsesi eksperymentuvannia ta hrupovoi diialnosti doshkilnykiv. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh: zb. nauk. pr. redkol.: A.V. Sushchenko (holov. red.) ta in. Zaporizhzhia: KPU, Vyp. 74. T. 1. S. 19-23.
- [5] Komarivska N. O. (2020). Literaturna osvita ditei doshkilnoho ta molodshoho shkilnoho viku v konteksti estetychnoho vykhovannia N. O. Komarivska, I. M. Lapshyna, N. L. Franchuk Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: Pedahohika i psykholohiia № 61. S. 83-87.
- [6] Kryvosheia T. M. (2022). Problema intehtatsii naukovoho ta khudozhnoho pidkhodiv do osvoinnia uchniamy navchalnoho materialu Naukovi zapysky Ternopilskoho derzh. peduniversytetu. Seriia: Pedahohika. №2. S. 161-165.
- [7] Krutii K. L. (2018). Interhtatsiia v doshkilnii osviti yak innovatsiine yavyshche, abo shcho potribnoznaty pro intehtatsiiu. Doshkilne vykhovannia. S. 2-7, s. 3.
- [8] Lapshyna I. M. (2015). Porivnialni aspekty formuvannia movnoi osobystosti ditei doshkilnoho ta molodshoho shkilnoho viku. I. M. Lapshyna, I. I. Kozak. Psykholinhvistyka. Vyp. 18(2). S. 33-42.
- [9] Lapshyna, I. M., Kolesnik, K. A. (2018). Osnovy vitchyzniano doshkilnoi linhvodydaktyky. Vinnytsia: TOV Lando LTD.
- [10] Pokhyla S. (2019). Rol dytiachoi prozy v movlennievomu rozvytku dytyny. Ukrainska dytiacha literatura: zdobutky y perspektyvy rozvytku: materialy I Rehionalnoi studentskoi naukovoparktychnoi konferentsii (m. Vinnytsia, 2 kvitnia 2019 r.) Upor. Lapshyna I. M., Vinnichuk A. P. Vyp. 1. Vinnytsia: VDPU. S. 125-131.